Realizacja działań związanych z edukacją o stosunkach polsko-żydowskich prowadzonych w Zespole Szkół Samochodowo-Budowlanych w Częstochowie

Zespół Szkół Samochodowo-Budowlanych jest jedną z największych i najstarszych szkół technicznych w Częstochowie. Szkoła może się poszczycić wieloletnią tradycją istnienia, gdyż jej historia sięga lat 30. XX w. W tak długim okresie istnienia placówka zmieniała swoją lokalizację, łączyła się z innymi podmiotami, rozbudowywała kierunki kształcenia, ale zawsze jej podstawą były dwa wiodące, tj. Technikum Samochodowe i Technikum Budowlane.

W latach 1993-2011 w zespole funkcjonowało również liceum ogólnokształcące o profilu informatycznym. Obecnie w skład zespołu szkół wchodzi X Technikum Zawodowe i VIII Zasadnicza Szkoła Zawodowa. Szkoła kształci w następujących zawodach i specjalnościach: technik pojazdów samochodowych, technik mechanik, specjalność: obrabiarki sterowane numerycznie, technika budownictwa, mechanik pojazdów samochodowych, elektromechanik pojazdów samochodowych, blacharz samochodowy.

W sumie w całej szkole naukę pobiera 966 uczniów, a kształci ich 76 nauczycieli. Szkoła dysponuje 29 salami wykładowymi, w tym trzema pracowniami komputerowymi. Dodatkowo w bibliotece szkolnej znajduje się centrum informacji.

Szkoła posiada tytuł „Szkoły z klasą", „Szkoły przyjaznej uczniom", „Szkoły bez przemocy", „Szkoły promującej przedsiębiorczość", „Szkoły, w której uczą nauczyciele z klasą", Krajową Odznakę Jakości eTwinning. Szkoła realizowała i realizuje szereg projektów międzynarodowej wymiany młodzieży, m.in. Comenius oraz Polsko-litewski Fundusz Wymiany Młodzieży.

W naszej szkole, mimo ściśle zawodowej specyfiki kształcenia, prowadzona jest edukacja o stosunkach polsko-żydowskich. Przybiera ona różnorakie formy.

REALIZACJA AUTORSKICH PROJEKTÓW EDUKACYJNYCH

Miejsca i ludzie ślady społeczności żydowskiej - 2009/2010

Projekt realizowany był wspólnie z VII Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Częstochowie. Jego głównym celem było ukazanie wkładu społeczności żydowskiej w rozwój Częstochowy. Ważną decyzją było skoncentrowanie się na tych aspektach historii Żydów częstochowskich, które dotyczyły roli, jaką odegrali w życiu przedwojennej Częstochowy. Projekt w swoim założeniu miał pokazać częstochowskich Żydów jako społeczność żywą, barwną, zróżnicowaną, mającą olbrzymi wpływ na obraz miasta.

Opiekunki projektu, zdając sobie sprawę z trudności, jakie może sprawiać realizacja projektu interdyscyplinarnego (historia, wiedza o społeczeństwie, język polski, zarys historii architektury) i w dodatku prowadzonego w dwóch szkołach, podzieliły wyznaczone tematy pomiędzy dwie szkoły, i dalsze prace przebiegały dwutorowo. Uczniowie biorący udział w projekcie spotykali się co pewien czas na konsultacjach, szkoleniach oraz wspólnie przygotowali uroczyste podsumowanie projektu.

Uczniowie ZSSB w toku prac, gromadząc różnorakie informacje, odwiedzili następujące instytucje:

Żydowskie Muzeum Galicja - gdzie wzięli udział w warsztatach poświęconych tradycjom i historii judaizmu oraz kaligrafii hebrajskiej. Te zajęcia stanowiły podstawę wiedzy ogólnej o problematyce żydowskiej, jaką zdobyła młodzież obu szkół.

Ośrodek Dokumentacji Dziejów Częstochowy - gdzie odbyli cykl zajęć warsztatowych, podczas których zapoznali się z zagadnieniami z historii, religii i tradycji narodu żydowskiego. Pracownicy ośrodka służyli również pomocą merytoryczną w trakcie sporządzania folderu i prezentacji sumującej projekt.

Częstochowska Służba Ochrony Zabytków - młodzież miała okazję zapoznać się z jej zbiorami, poznać sposoby ewidencjonowania zabytków i co najważniejsze, przeczytać karty ewidencyjne istniejących w Częstochowie zabytków żydowskich. Wiadomości zdobyte w Służbie Ochrony Zabytków stanowiły cenny materiał, wykorzystany następnie przez uczniów ZSSB do opracowania folderu - ścieżki dydaktycznej „Śladami miejsc upamiętniających społeczność żydowską w Częstochowie".

Częstochowskie Muzeum i Biblioteka Miejska - uczniowie wyszukiwali podstawowe informacje związane z kulturą, tradycjami i religią Żydów polskich.
Dotarliśmy do następujących miejsc:

Stare Miasto w Częstochowie - zapoznanie z miejscami zamieszkanymi kiedyś przez społeczność żydowską. Zwrócenie uwagi na miejsca ważne dla społeczności żydowskiej, tj. synagogi, szkoły, miejsca handlu.

Częstochowska mykwa, czyli łaźnia rytualna dla Żydów - dzięki tej wizycie młodzież miała okazję dowiedzieć się, jak ważną rolę w życiu żydowskiej społeczności odgrywała mykwa. Uczniowie mieli okazję zwiedzić cały obiekt i wysłuchać ciekawych opowieści o jego historii opowiedzianych przez zarządcę mykwy. Podczas wizyty sporządzono szczegółową dokumentację zdjęciową, którą wykorzystano w toku dalszych prac projektowych.

Cmentarz żydowski przy ul. Złotej - uczniowie z zainteresowaniem obejrzeli dobrze zachowane macewy, zwłaszcza osób najbardziej znanych, czyli cadyka Meira Justmana (cadyka z Pilic) i tumbę grobową rabina Nachuma Asza. Na pomniku poświęconym powstańcom z częstochowskiego getta młodzież zapaliła lampki nagrobne. Wizyta na żydowskim cmentarzu, panujący tam nastrój powagi i wyciszenia skłoniły uczniów do refleksji na temat społeczności nieobecnej już w Częstochowie.

Wycieczka śladami zakładów przemysłowych w Częstochowie zbudowanych przez kapitał żydowski.

Krakowska dzielnica Kazimierz - zwiedzanie synagog Remu i Kupa, kirkutu oraz spacer ulicami Kazimierza.

Projektowi towarzyszył konkurs plastyczny pod hasłem „Żydowskie inspiracje".

Uroczysta prezentacja projektu odbyła się 21 kwietnia 2010 r. w Sali Widowiskowej Młodzieżowego Domu Kultury w Częstochowie. Wybór miejsca prezentacji nie był decyzją przypadkową. Koordynatorkom projektu zależało na tym, aby prezentacja miała jak najszerszy wymiar - wydarzenia środowiskowego, a nie tylko szkolnego.

Na spotkanie przybyli przedstawiciele władz oświatowych, instytucji, z pomocy których korzystaliśmy w trakcie realizacji projektu, a co najważniejsze, reprezentanci innych częstochowskich szkół realizujących projekty o tematyce żydowskiej. Prezentację naszych prac uświetnił występu zespołu Kalokaghatos, reprezentujący gospodarzy, czyli MDK. Dziewczęce trio zachwyciło wszystkich piękną interpretacją pieśni żydowskich. W trakcie uroczystości młodzież obydwu szkół zaprezentowała swoje dokonania. **Uczniowie ZSSB:** przygotowali prezentację multimedialną będącą kroniką prac projektowych oraz obrazującą dzieje przemysłu żydowskiego, wkład Żydów w życie kulturalne miasta i pokazującą najważniejsze zabytki związane z częstochowskimi Żydami, opracowali logo projektu, wykorzystując jako element przewodni stare zdjęcie jednego z największych żydowskich zakładów przemysłowych „Papiernia" Wilhelma Kohna, wykonali cykl zdjęć *Miejsca magiczne - ślady bytności Żydów w Częstochowie,* w którym porównali wygląd miejsc związanych ze społecznością żydowską okresu przedwojennego z czasami współczesnymi, opracowali folder - ścieżkę dydaktyczną *Śladami miejsc upamiętniających społeczność żydowską w Częstochowie,* wykonali dokumentację techniczną i plansze obrazujące, jak zmieniał się wygląd pierzei Starego Rynku zamieszkiwanego w większości przez ludność żydowską, wykonali plansze tematyczne obrazujące prace trzech grup tematycznych, wymyślając również napisy rozwijające temat wiodący, tj. *Ja nie mam nic, Ty nie masz nic, to razem mamy tyle, aby zbudować fabrykę - przemysł żydowski w Częstochowie, W ogródku u Wolbergów - życie kulturalne i oświata Żydów częstochowskich, Miejsca magiczne - zabytki żydowskie w Częstochowie,* opracowali i wykonali autorski projekt zaproszenia na

prezentacje prac projektowych, wykorzystując jako element przewodni plafon Willenberga, który znajdował się w Starej Synagodze w Częstochowie, stronę internetową http://forsaker.pl/miejscaludzie/.

Zwieńczeniem prac projektowych był udział w ogólnopolskiej prezentacji projektów realizowanych w ramach projektu „Przywróćmy Pamięć" zorganizowanej przez Fundację Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego w synagodze Nożyków w Warszawie.

„Okruchy pamięci - Holokaust Żydów w Częstochowie" 2010/2011

Projekt był kontynuacją wcześniejszego projektu „Miejsca i ludzie - ślady społeczności żydowskiej w Częstochowie". Dotyczył zagłady społeczności żydowskiej w Częstochowie w okresie II wojny światowej. W jego ramach odbyły się: spotkania warsztatowe, dzięki którym uczniowie poszerzyli swoją wiedzę dotyczącą tragicznych wydarzeń z okresu II wojny światowej - m.in. warsztaty w Archiwum Muzeum Auschwitz-Birkenau, rozmowy ze świadkami historii, których osobista relacja była najcenniejszym źródłem wiedzy, m.in. Antonim Bocheńskim i Józefem Ślęzakiem, wizyty w miejscach, które są najsilniej związane z wojenną historią częstochowskich Żydów, m.in. ul. Krótka, Rynek Warszawski, kirkut, dawna rampa kolejowa, skąd wywożono Żydów do Treblinki, pomnik ofiar getta.

W trakcie prac projektowych wykonaliśmy:
- prezentację multimedialną - kronikę działań projektowych,
- fotoreportaż będący próbą udokumentowania tragicznych wydarzeń Holokaustu w Częstochowie,
- założenia gry historycznej „Okruchy wspomnień - Holokaust Żydów w Częstochowie".

Projekt „Nic co ludzkie nie jest nam obce..." 2011 r.

Był to projekt międzynarodowy zrealizowany w ramach Polsko-Litewskiego Funduszu Wymiany Młodzieży. Głównym celem projektu było inspirowanie współpracy pomiędzy młodzieżą polską i litewską, a w szczególności promowanie dialogu międzykulturowego, walka z rasizmem na tle religijnym, uprzedzeniami, stereotypami i ksenofobią. Projekt miał także wymiar lokalny - uczniowie poznawali miejsca charakterystyczne dla poznawanych wyznań tj. ewangelickiego, prawosławnego i judaistycznego, w swoich, a także pobliskich miejscowościach. Dzięki udziałowi w projekcie młodzież kształciła postawy tolerancji, wzajemnego zrozumienia. Efektem finalnym przedsięwzięcia było wydanie publikacji przeznaczonej dla gimnazjalistów oraz uczniów szkół średnich, która może być wykorzystywana przez wychowawców lub pedagogów szkolnych i pozwoli przybliżyć młodzieży tematykę różnic wyznaniowych.

Udział w konkursach nawiązujących do problematyki żydowskiej:

I miejsce w grze miejskiej „Śladami śródmiejskich Żydów w Warszawie" -czerwiec 2010 r.

II miejsce w lokalnym konkursie „Pokonać nienawiść. Holokaust - nigdy więcej" 2006 r.

Wyróżnienia:

Wojewódzki Konkurs „Gwiazda Dawida w szmaragdzie Europy" - 2010 r.

Ogólnopolski Konkurs „Innowacyjny Nauczyciel. Innowacyjna Szkoła" - 2011 r.

Razem czy osobno - Stosunki polsko-żydowskie w Częstochowie" - 2012 r.

Inne działania:

Udział w audycji radiowej (Radio Złote Przeboje) poświęconej żydowskiej przeszłości Częstochowy - audycja była cyklicznie powtarzana od kwietnia do października 2011 r.

Współorganizacja lokalnego konkursu „Razem czy osobno. Stosunki polsko-żydowskie" 2012 r.

Lekcje historii z wykorzystaniem relacji świadków Holokaustu.

Obchody Dnia Holokaustu.

Udział jednej z nauczycielek w szkoleniu dla edukatorów nauczania o Holokauście w Yad Vashem w Izraelu.

Podsumowanie

Udział w realizacji projektów edukacyjnych, zdobywanie nowych wiadomości o historii, kulturze i tradycjach judaizmu był dla uczniów nowym doświadczeniem, dzięki któremu, jak sami twierdzą, zmienił się ich sposób patrzenia na społeczność żydowską. Przyczynił się do większej otwartości w stosunku do narodu żydowskiego, wykształcił postawę tolerancji wobec odmienności religijnej i kulturowej. Bardzo ważnym, zakładanym aspektem, było również poszerzenie wiadomości o niezmiernie ważnych wydarzeniach dotyczących historii regionalnej. Młodzież, poznając dzieje społeczności żydowskiej w Częstochowie, zrozumiała, jak ważną rolę odegrała ona w życiu kulturalnym, społecznym i gospodarczym miasta.

Opiekunowie Projektów: mgr Dorota Kawka mgr inż Małgorzata Nawrocka-Tazbir mgr Agnieszka Stefańska